

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízdila a JUDr. Kateřiny Šimáčkové v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 3. 3. 2010, č. j. 356/10, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 11. 2011, č. j. 11 A 160/2010 - 16,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalované **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

[1] Žalobce se podáním ze dne 1. 4. 2010 adresovaným Krajskému soudu v Brně domáhal přezkumu rozhodnutí žalované České advokátní komory ze 3. 3. 2010, č. j. 356/10, kterým byl žalobci určen Mgr. Filip Toul, advokát, z důvodů stanovených v ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“).

[2] Krajský soud v Brně rozhodl usnesením ze dne 24. 5. 2010, č. j. 30 A 32/2010 - 6, kterým žalobu ze dne 1. 4. 2010 postoupil Městskému soudu v Praze jako soudu místně příslušnému.

[3] Městský soud v Praze žalobce vyzval usnesením č. j. 11 A 160/2010 - 10 ze dne 20. 10. 2010 k zaplacení soudního poplatku ve výši 2000 Kč ve lhůtě 10 dnů od doručení

předmětného usnesení. Podáním ze dne 27. 1. 2011 žalobce žádal o osvobození od soudních poplatků.

[4] Městský soud v Praze usnesením ze dne 21. 11. 2011, č. j. 11 A 160/2010 - 16, nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků. Městský soud uvedl, že žalobce splňuje první podmínku pro přiznání osvobození od soudních poplatků, neboť z žalobcem předložených listin je mu zřejmé, že žalobce je nemajetný; přesto mu osvobození od soudních poplatků nepřiznal, protože dospěl k závěru, že jeho žaloba zjevně nemůže být úspěšná. Žalobce podle městského soudu žalobou napadá rozhodnutí žalované, které beze zbytku vyhovělo jeho žádosti o určení advokáta s tím, že napadené rozhodnutí ve zbytku pouze parafrázuje dikci zákona o advokacii. Žalobní námitky tudíž městský soud vyhodnotil jako polemiku se samotným zákonem o advokacii. Ačkoli napadené rozhodnutí podléhá podle závěru městského soudu přezkumu ve správním soudnictví, žaloba s ohledem na výše uvedené ale nemůže být úspěšná.

II. Kasační stížnost

[5] Proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 11. 2011, č. j. 11 A 160/2010 - 16, žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojil kasační stížností ze dne 3. 12. 2011, ve které tvrdil, že městský soud nepostupoval nestranně, když graficky zvýraznil pouze některá žalobní tvrzení. Kladné rozhodnutí o žádosti podle stěžovatele neznamená vyhovění žádosti v plném rozsahu. Nezákonné rozhodnutí žalované o určení advokáta má vliv na navazující právní vztah mezi tímto advokátem a stěžovatelem. Žalovaná dle stěžovatele při vydání napadeného rozhodnutí postupovala svévolně a advokátovi stanovila širší oprávnění. Stěžovatel dále tvrdí, že rozhodnutí má obsahovat výrok, odůvodnění a poučení, nikoli „text upozornění na zákonnou úpravu“, zastřené výroky či „obecná pravidla“. Stěžovatel zastává názor, že pouze nepřípustnou žalobu směřující proti důvodům rozhodnutí lze považovat za zjevně neúspěšnou. Pokud městský soud vyhodnotil žalobu jako nepřípustnou, měl ji odmítnout, a nikoli pokračovat v dalším řízení. Stěžovatel nesouhlasí s tím, jak městský soud posoudil žalobní tvrzení. Stěžovatel poukazuje na to, že podmínky obsažené v napadeném rozhodnutí nejsou v souladu se zákonem o advokacii, ale že si je žalovaná vytvořila sama. Stěžovatel napadá to, že advokát je v důsledku napadeného rozhodnutí oprávněn vynášet důvěrné informace podléhající mlčenlivosti. Stěžovatel má za to, že soud může správní rozhodnutí zrušit nejen tehdy, když je nezákonné, ale rovněž pokud je nesprávné. Stěžovatel je přesvědčen, že správní soudy nemusejí rozhodovat v souladu s předchozími judikáty, které se navíc týkají jiné věci. Právní teorie dle stěžovatele dospívá k závěru, že „neopodstatněné“ neznamená „nedůvodné“. Stěžovatel přitom již v žalobě výslovně specifikoval, která jeho práva byla napadeným rozhodnutím zasažena. Na závěr stěžovatel uvádí, že městský soud jej nesprávně poučil o možnosti podat kasační stížnost, která však podle jeho názoru není přípustná, z důvodu nespravedlivosti procesu před městským soudem však požadoval zásah Nejvyššího správního soudu.

[6] Vyjádření žalované nebylo vyžadováno s ohledem na skutečnost, že se jedná o kasační stížnost směřující proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků, tudíž se z povahy věci týká výlučně právní sféry stěžovatele – srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 72/2009 - 144.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud hodnotí kasační stížnost jako přípustnou, neboť byla podána osobou oprávněnou (ustanovení § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů /dále jen „s. ř. s.“/), opírá se o důvody uvedené v ustanovení § 103 s. ř. s., a není nepřípustná ani z jiných důvodů plynoucích z ustanovení § 104 s. ř. s.

[8] Na okraj pak Nejvyšší správní soud ještě uvádí, že stěžovatelův názor o nepřípustnosti kasační stížnosti proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků je nesprávný. Soud zde odkazuje na svou rozhodovací praxi (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 As 40/2004 - 97, všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), podle které rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků nelze podřadit pod rozhodnutí podle ustanovení § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. (rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení), neboť tímto rozhodnutím se rozhoduje o podstatném procesním právu účastníka řízení. Stěžovatel byl o přípustnosti kasační stížnosti opakovaně a řádně poučován, svého práva podat kasační stížnost ostatně hojně využívá (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011 - 22), ačkoli tvrdí, že kasační stížnost proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků není přípustná.

[9] Nejvyšší správní soud v posuzované věci nepožadoval zaplacení soudního poplatku ani zastoupení advokátem pro řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy je předmětem kasačního přezkumu usnesení, jímž nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, by totiž trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku či na podmínce povinného zastoupení znamenalo jen další řetězení téhož problému (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37).

[10] Nejvyšší správní soud proto přistoupil k posouzení kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán jejím rozsahem a důvody kasační stížnosti. Námitkami kasační stížnosti se bude zdejší soud zabývat v pořadí, v jakém byly uvedeny v rekapitulační části tohoto rozsudku. Vzhledem k tomu, že stěžovatel neoznačil, pod které důvody ve smyslu ustanovení § 103 s. ř. s. podřazuje své kasační námitky, zdejší soud je posoudí podle jejich obsahu (srov. usnesení zdejšího soudu č. j. 1 As 7/2004 - 47 ze dne 18. 3. 2004). Stěžovatelovu kasační argumentaci Nejvyšší správní soud podřazuje pod kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť stěžovatel dovozuje nezákonnost rozhodnutí Městského soudu v Praze o nepřiznání osvobození od soudních poplatků.

[11] Nejvyšší správní soud uvádí, že stížnostní důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. je dán, pokud soud při svém rozhodování aplikoval na posuzovanou věc jiný právní předpis (normu), než který na věc dopadá, nebo pokud byl soudem sice aplikován správný právní předpis, avšak nebyl správně vyložen. O nesprávné posouzení právní otázky může jít také tehdy, pokud by byl vyvozen nesprávný právní závěr z jinak správně zjištěného skutkového stavu věci.

[12] Nejvyšší správní soud proto napadené usnesení Městského soudu v Praze podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a v rozsahu kasační stížnosti podle ustanovení

§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. přezkoumal, přitom dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. Vedly ho k tomu následující úvahy:

[13] Uvedení grafického zvýraznění části žalobních bodů nemá podle názoru Nejvyššího správního soudu jakýkoli vliv na zákonnost a správnost rozhodnutí správního soudu. Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že je zcela irelevantní, jaký způsobem správní soudy zvýrazní určitou část odůvodnění či nikoli, pokud je z rozhodnutí zřejmé, jaké věci se týká a jaký názor správní soud na danou věc zaujal – srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 3. 2012, č. j. 6 As 14/2012 - 14, ohledně uvedení minulého času v odůvodnění rozhodnutí správního soudu.

[14] Poukazuje-li stěžovatel na to, že městský soud měl nesprávně uvést, že žaloba nemůže být úspěšná, protože stěžovatel podle městského soudu brojí proti rozhodnutí žalované, jímž mu bylo vyhověno, musí Nejvyšší správní soud odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2011, č. j. 2 Aps 7/2011 - 156, podle kterého „*k namítané nezákonnosti postupu žalované a následného právního posouzení provedeného městským soudem Nejvyšší správní soud konstatuje, že podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii platí, že ten, kdo nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů a ani se nemůže domoci poskytnutí právních služeb podle tohoto zákona, má právo, aby mu Komora na základě jeho včasného návrhu advokáta určila. „V rozhodnutí o určení advokáta Komora vymezí věc, v níž je advokát povinen právní služby poskytnout, jakož i rozsah těchto služeb. Komora může v rozhodnutí o určení advokáta stanovit i další podmínky poskytnutí právních služeb, včetně povinnosti poskytnout právní pomoc bezplatně nebo za sníženou odměnu, pokud to odůvodňují příjmové a majetkové poměry žadatele. Komorou určený advokát je povinen právní služby žadateli poskytnout za Komorou určených podmínek. To neplatí, jsou-li dány důvody pro odmítnutí poskytnutí právních služeb uvedené v § 19 nebo jde-li o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva; v těchto případech advokát o důvodech neposkytnutí právních služeb bez odkladu písemně vyrozumí žadatele a Komoru. Určení advokáta Komorou nenahrazuje plnou moc vyžadovanou zvláštními právními předpisy k obhajobě toho, jemuž byl advokát Komorou určen, v trestním řízení nebo k jeho zastupování v jiném řízení.“V nyní projednávané věci byl stěžovateli určen shora citovaným rozhodnutím žalované ze dne 16. 2. 2009 advokát JUDr. B. Petr, a to v právní věci posouzení právního stavu z hlediska důvodnosti a přípustnosti podání ústavní stížnosti ve věci vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 8 Co 2457/08, příp. podání a zastoupení v řízení u Ústavního soudu (bod 4 rozhodnutí). Současně bylo v tomto rozhodnutí uvedeno, že poskytnutí právní služby je splněno i v případě vypracování právního rozboru s odůvodněním, že se jedná o uplatňování zřejmě neoprávněných nároků. Právě tento rozbor jmenovaný advokát učinil a dospěl v něm k závěru, že soud nebyl k projednání věci příslušný ve smyslu ustanovení § 80 o. s. ř., resp. že nelze spatřovat pochybení soudu v tom, že zastavil řízení pro nezaplacení soudního poplatku, aniž přihlédl k žádosti stěžovatele, kterou však obdržel teprve po tomto pravomocném rozhodnutí. Za této situace má zdejší soud ve shodě s městským soudem za to, že žalovaná postupovala zcela v souladu se zákonem, když následně určení advokáta zrušila z důvodu poskytnutí právní služby. Stěžovatel se mýlí, pokud se domnívá, že určení advokáta musí vést vždy k tomu, že jej bude zastupovat v řízení před soudem. Jak totiž plyne z citovaného ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii, v případě bezdůvodného uplatňování nebo bránění práva k poskytnutí právní služby spočívající v zastupování v řízení před soudem dojít nemusí a určený advokát tuto právní službu není povinen poskytnout. To se*

stalo v daném případě a zdejší soud nemá žádný důvod se domnívat, že skutečnosti, plynoucí z citovaného právního rozboru JUDr. B. Petra, zavdávají jakoukoliv rozumnou pochybnost v tom smyslu, že se zde nejednalo o zjevnou neoprávněnost nároků uplatňovaných stěžovatelem. Nejvyšší správní soud se neztotožňuje ani s námitkou brojící proti použité formulaci o „zjevně neoprávněném nároku". Má totiž za to, že se v daném případě jedná o synonymum zákonného pojmu „bezdůvodné uplatňování práva", takže ani v tomto směru se nejedná o nezákonnost. Pokud stěžovatel brojí proti tomu, že v připojeném správním spise jsou písemnosti podléhající mlčenlivosti, je třeba konstatovat, že v rámci přezkumu správních rozhodnutí musí mít správní soud možnost přezkoumat podklady, z nichž správní orgán při svém rozhodování vycházel. V opačném případě by totiž vydané rozhodnutí bylo zpravidla nepřezkoumatelné. Ani tato námitka proto není důvodná." (ústavní stížnost stěžovatele proti tomuto rozsudku Nejvyššího správního soudu byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. III. ÚS 696/12).

[15] Od této argumentace Nejvyšší správní soud nemá důvodu odchýlit se ani v posuzované věci (byť se týká přezkumu merirotního posouzení stěžovatelovy žaloby), protože je přiléhavá i pro kasační stížnost ze dne 3. 12. 2011.

[16] Stěžovateli tudíž bylo opakovaně v rozhodnutích Nejvyššího správního soudu vysvětleno, že jeho žaloby směřující vůči rozhodnutím žalované o určení advokáta nemohou být úspěšné. Žalovaná vydáním napadeného rozhodnutí vyhověla žádosti stěžovatele o určení advokáta, přičemž vymezila podmínky tohoto určení v souladu se zákonem o advokacii. Brojí-li stěžovatel proti napadenému rozhodnutí v tom směru, že oprávnění stanovená určenému advokátovi jsou širší, než jak je upravuje právní řád, tudíž jeho žaloba nemůže být neúspěšná, nelze tomuto podle Nejvyššího správního soudu přisvědčit.

[17] Stěžovatel se mýlí v tom, že žalovaná nemůže stanovit, že *„poskytnutí právní služby na podkladě tohoto určení je advokátem splněno i v případě, že advokát vypracuje právní rozbor případu s odůvodněním, že se jedná o uplatňování zřejmě neoprávněných nároků, resp. povinnost advokáta je splněna i poskytnutím právního rozboru věci, ve kterém advokát upozorní na neoprávněnost nároku žadatele. Advokát je za tento právní názor odpovědný."* Z dikce ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii totiž Nejvyššímu správnímu soudu jednoznačně vyplývá, že „... *to neplatí* (povinnost advokáta poskytnout právní službu – poznámka Nejvyššího správního soudu), *jsou-li dány důvody pro odmítnutí poskytnutí právních služeb uvedené v § 19 nebo jde-li o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva; v těchto případech advokát o důvodech neposkytnutí právních služeb bez odkladu písemně vyrozumí žadatele a Komoru."* Aby tedy bylo postaveno najisto, zda se v případě žadatele jedná o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva, musí advokát určený žalovanou provést rozbor věci, v němž uvede, že se jedná o takovýto případ. Vypracování takového rozboru, jenž je v souladu s ustanovením § 18 odst. 2 zákona o advokacii, je conditio sine qua non pro posouzení toho, zda-li je žádost žadatele „smysluplná". Vypracováním rozboru věci je ostatně chráněn samotný žadatel o právní službu, neboť se mu tím dostane informace od třetí osoby erudované v právní oblasti ohledně charakteru jím vedeného sporu; v případě nesprávného rozboru má žadatel písemný dokument, jímž může argumentovat v případném řízení o náhradě škody způsobené nesprávným posouzením advokátem určeným žalovanou. Provedený písemný rozbor případu je rovněž

důležitý i pro určeného advokáta, neboť na jeho základě může prokázat, že se danému případu věnoval.

[18] Jak tedy vyplývá z ustanovení § 18 odst. 2 věty šesté zákona o advokacii, nemá advokát v případě zjevně bezdůvodného uplatňování nebo bránění práva povinnost poskytnout žadatelem poptávanou právní službu, ke které byl v rozhodnutí žalované určen, ale musí o tom, že se jedná o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva, informovat žadatele a žalovanou. Podmínka č. 2 a 3 obsažená v napadeném rozhodnutí proto podle názoru Nejvyššího správního soudu pouze parafrázuje dikci ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii v tom smyslu, že určený advokát není „otrokem" žadatele, kterému advokát musí vždy a za všech podmínek poskytnout jím poptávanou právní službu, ale že je naopak osobou vzdělanou v právní oblasti, která je sama schopna posoudit smysluplnost žadatelových požadavků a která si za tento názor odpovídá. Jelikož byl rozhodnutím o určení založen právní vztah, jehož předmětem je poskytnutí žadatelem poptávané právní služby, může být tento právní vztah ukončen i tím, že určený advokát vypracuje rozbor o „nesmyslnosti" žadatelem poptávané právní služby, jak předvídá ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii.

[19] Dovolává-li se stěžovatel toho, že zákon o advokacii neopravňuje určeného advokáta k podání žádosti o zrušení určení, je tato argumentace nesprávná. Ustanovení § 20 odst. 1 zákona o advokacii výslovně stanoví, že advokát je povinen požádat o zrušení určení v případě, že zjistí dodatečně skutečnosti uvedené v ustanovení § 19 zákona o advokacii. Rovněž ustanovení § 20 odst. 2 zákona o advokacii hovoří o oprávnění advokáta požádat o zrušení určení v případě tam uvedených. Ve vztahu k ustanovení § 18 odst. 4 a 5 zákona o advokacii považuje Nejvyšší správní soud za stěžejní, že zde je zakotvena pravomoc žalované zrušit určení, resp. povinnost poskytnout právní službu bezplatně nebo za sníženou odměnu; k tomu, aby žalovaná mohla tohoto oprávnění využít, musí dostat informace ohledně toho, že jsou naplněny tam uvedené podmínky. Lze přitom důvodně očekávat, že takovéto informace sdělí pouze určený advokát. Vlastní rozhodnutí přitom zůstává v pravomoci žalované. Nejvyšší správní soud proto neshledává protiprávním, pokud žalovaná zmocňuje advokáta podat žádost ve smyslu ustanovení § 18 odst. 4, 5 zákona o advokacii, neboť o zrušení určení, resp. povinnosti poskytnout právní službu bezplatně nebo za sníženou odměnu, bude rozhodovat vždy žalovaná s tím, že je to právě žalovaná, která bude muset zkoumat, zda jsou splněny tam uvedené podmínky.

[20] Stěžovatel podle názoru Nejvyššího správního soudu odmítá reflektovat skutečnost, že v případě určování advokátů podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii vzniká složitý trojstranný vztah mezi žadatelem o právní službu, žalovanou a určeným advokátem. Smysl jednotlivých podmínek obsažených v rozhodnutí o určení advokáta Nejvyšší správní soud shledává v tom, aby byl tento trojstranný vztah vyvážen tak, aby bylo možno poskytnout právní službu poptávajícímu žadateli prostřednictvím určeného advokáta, na druhou stranu je však nutné chránit tento systém poskytování právní pomoci před osobami, jež se snaží tento systém využít k vedení „nesmyslných sporů" (slovy zákona o advokacii *zjevně bezdůvodné uplatňovaní nebo bránění práva*), které zatěžují nejen určeného advokáta, ale i soudní systém a ve svém důsledku i žalovanou, která musí v těchto případech rozhodovat o určení advokáta a následně o zrušení určení. V tomto směru nelze

podle Nejvyššího správního soudu odhlédnout rovněž od finančních aspektů v případě těchto „nesmyslných sporů“.

[21] Žalovaná přitom podle názoru Nejvyššího správního musela tato zákonná pravidla začlenit do napadeného rozhodnutí, a to do jeho výroku obsahujícího 7 podmínek v souladu s ustanovením § 68 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, neboť v opačném případě by nebyl výše popsaný trojstranný právní vztah vyvážený. Stanovení těchto podmínek žalované navíc ukládá ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii, neboť podle tohoto ustanovení advokát je povinen poskytnout právní službu za podmínek určených žalovanou. Z logiky věci tudíž žalovaná musí v rozhodnutí podmínky uvést, aby se jimi určený advokát byl povinen řídit.

[22] Rovněž zbývající podmínky určení shledává Nejvyšší správní soud za souladné se zákonem o advokacii. Podmínka č. 5 ohledně bezplatnosti poskytnuté právní služby odpovídá tomu, že žadatel žádal o bezplatné poskytnutí právní služby. Náklady právního zastoupení podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“), se přitom dělí na odměnu advokáta (ustanovení § 3 a násl. citované vyhlášky) a na náhradu hotových výdajů a náhradu za promeškaný čas. Jak přitom vyplývá z ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii (srov. „včetně povinnosti poskytnout právní pomoc bezplatně nebo za sníženou odměnu“), může žalovaná rozhodnout pouze o tom, že určený advokát nemůže po žadateli požadovat odměnu, ovšem zůstává mu zachováno právo na náhradu hotových výdajů a náhradu za promeškaný čas ve smyslu ustanovení § 13 a násl. advokátního tarifu.

[23] Pokud by žadatel byl v příslušném sporu úspěšný a bylo by mu přiznáno právo na náhradu nákladů řízení, považuje Nejvyšší správní soud za spravedlivé, aby náhrada těchto nákladů řízení byla přiznána určenému advokátovi. V této souvislosti je nutné podotknout, že je nutné zohlednit i další procesněprávní vztah – a to žadatele (účastníka příslušného řízení, pro které poptával právní službu po žalované) a protistrany. V takovém případě totiž podle Nejvyššího správního soudu nehraje roli, na základě čeho vznikl vztah mezi žadatelem a určeným advokátem (tj. zde na základě rozhodnutí žalované o určení), ale že protistrana neuspěla a že ji byla uložena povinnost platit náhradu nákladů řízení. Nejvyšší správní soud považuje za spravedlivé, aby náhrada nákladů řízení náležela určenému advokátovi, který se s velkou pravděpodobností zasloužil o takový výsledek sporu, který uspokojil žadatele. Jak opakovaně traktuje Ústavní soud (srov. nález Ústavního soudu ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 3923/11), má institut náhrady nákladů řízení sloužit ke kompenzaci účelně vynaložených nákladů. Pokud náklady v důsledku rozhodnutí žalované o povinnosti poskytnout právní službu bezplatně nesl určený advokát, považuje Nejvyšší správní soud za takové situace za spravedlivé, aby právě advokátovi bylo zachováno právo na náhradu nákladů řízení, které by mu uhradila protistrana. Takovým postupem nedojde k negativnímu zatížení majetkové sféry žadatele a popření sociální funkce tohoto institutu, neboť prostředky, jež by získal od neúspěšné protistrany, by pouze předal určenému advokátovi. V řadě případů navíc nemusí k jakékoli aktivitě ze strany žadatele vůbec dojít, neboť protistrana často fakticky uhradí náklady právního zastoupení přímo advokátovi.

[24] Smysl poskytnutí právní služby bezplatně nebo za sníženou odměnu podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii Nejvyšší správní soud spatřuje v tom, že řeší otázku odměňování ve vztahu mezi žadatelem (klientem) a jemu určeným advokátem a že umožňuje, aby osoby nemající dostatek finančních prostředků měly zajištěny přístup k profesionální právní pomoci prostřednictvím určeného advokáta bezúplatně nebo za sníženou odměnu. Toto ustanovení však v žádném případě nedopadá na institut náhrady nákladů řízení, o níž je rozhodováno v tom řízení, pro které byl advokát žalovanou určen. Není proto rovněž vyloučeno, aby žadateli, jemuž žalovaná určila advokáta k poskytnutí právní služby bezúplatně nebo za sníženou odměnu, byla následně příslušným orgánem uložena povinnost uhradit protistraně náklady tohoto řízení; v takovém případě žadatel nemusí hradit odměnu pouze „svému“ určenému advokátovi, a to v rozsahu, v jakém stanovila žalovaná.

[25] Nejvyšší správní soud proto konstatuje, že rozhodnutí o určení advokáta (včetně napadeného rozhodnutí) z povahy věci zasahuje do právní sféry stěžovatele (v tomto směru je nutné uvést, že městský soud nesprávně uvedl, že stěžovatel nenapadá konkrétní zásah do svého práva; pokud by skutečně neexistoval jakýkoli zásah do právní sféry stěžovatele, bylo by na místě žalobu odmítnout, neboť by se jí napadal akt, který se nedotkl právní sféry stěžovatele ve smyslu ustanovení § 65 s. ř. s.) a správní žaloba podle ustanovení § 65 a násl. s. ř. s. proti němu je z povahy věci za splnění příslušných podmínek přípustná (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 9. 2008, č. j. 6 Ads 19/2008 - 103) a nelze ji tudíž odmítnout z procesních důvodů, jak dovozuje stěžovatel ve své kasační stížnosti, ale je na místě ji meritorně posoudit. Skutečnost, že bylo do právní sféry stěžovatele zasaženo, však jakýmkoli způsobem nedokládá, že je takový zásah nezákonný a že je na místě jeho žalobě vyhovět. Pokud tedy napadené rozhodnutí vyhovělo žádosti stěžovatele o určení a stěžovatel ve své žalobě pouze napadá jednotlivé podmínky určení, které vyplývají – jak bylo výše uvedeno – přímo ze zákona o advokacii a jsou pouze jeho parafrází, nemůže být taková žaloba meritorně úspěšná a bylo by na místě ji po vyřešení otázky soudních poplatků zamítnout.

[26] Ve vztahu k osvobozování stěžovatele od soudních poplatků v řízení o žalobách směřujících proti rozhodnutím žalované o určení advokáta ostatně Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 17. 1. 2012, č. j. 2 As 138/2011 - 27, uvedl, že „*nemohl ani přehlédnout, že v dané věci stěžovatel žalobou brojí proti rozhodnutí České advokátní komory, kterým se mu určuje advokát k poskytování právní služby. Podobného rázu jsou i jiné spory stěžovatele projednávané Nejvyšším správním soudem i soudy krajskými. Tyto spory přitom nejsou takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýkají se, a to ani nepřímo, stěžovatelova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Jde naopak o spory vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takové spory má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně (viz též rozsudek Nejvyššího*

správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, dostupné na www.nssoud.cz). Takovou povahu však předmětný spor nemá.“

[27] Městský soud v Praze při rozhodování o osvobození od soudních poplatků proto neměl podle názoru Nejvyššího správního soudu podrobně řešit, jak se člení napadené rozhodnutí na odůvodnění a poučení, případně podrobně se vyjadřovat k žalobním bodům – na což stěžovatel rozsáhle poukazuje v kasační stížnosti – ale podle Nejvyššího správního soudu se měl obecně vyjádřit k tomu, zda žaloba může být úspěšná, pokud stěžovatel ve své žalobě pouze napadá to, co vyplývá přímo ze zákona o advokacii.

[28] Poukazuje-li stěžovatel v tomto směru dále to, že napadené rozhodnutí má být podle jeho závěru i věcně nesprávné a že městský soud se tímto nezabýval, musí Nejvyšší správní soud odkázat na to, že v žádosti o určení advokáta, kterou stěžovatel přiložil ke své žalobě, zaškrtl kolonku - odvolání proti rozhodnutí – a rukou připsal i dovolání. Za takové situace proto žalovaná správně uvedla, že určení se vztahuje na přípustnost a důvodnost podání řádného (odvolání) či mimořádného (dovolání) opravného prostředku, případně sepis a zastoupení v řízení. Takovéto vymezení určení podle Nejvyššího správního soudu maximálně vyhovuje obtížně uchopitelné žádosti stěžovatele o určení advokáta ze dne 4. 2. 2010 a nelze z něho dovozovat nesprávnost napadeného rozhodnutí.

[29] Ohledně „vynášení údajů podléhající povinnosti mlčenlivosti“ je nutné stěžovatele odkázat na výše uvedené ohledně posouzení toho, zda žadatel žádá o určení advokáta pro poskytnutí právní služby v případě, kdy se jedná o zjevně bezdůvodné uplatňování nebo bránění práva ve smyslu ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii. Nemůže se tak jednat o porušení povinnosti mlčenlivosti, neboť povinnost advokátovi zaslat vyrozumění ukládá přímo zákon o advokacii. Nejvyšší správní soud se dále odvolává na dikci ustanovení § 21 odst. 4 zákona o advokacii, které stanoví výjimku z povinnosti mlčenlivosti mj. i pro řízení uvedená v ustanovení § 55 zákona o advokacii, mezi která podle ustanovení § 45 odst. 2 písm. a) zákona o advokacii patří i řízení o určení advokáta.

[30] Tvrdí-li stěžovatel, že městský soud nemůže odkazovat na rozhodnutí v jiných věcech, Nejvyšší správní soud konstatuje, že soud je vázán svou rozhodovací praxí – ve vztahu k Nejvyššímu správnímu soudu srov. ustanovení § 17 odst. 1 s. ř. s., podle kterého se musí věc předložit rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu, pokud senát Nejvyššího správního soudu dojde k právnímu názoru odlišnému od právního názoru dříve zaujatého Nejvyšším správním soudem. Vázanost judikaturou (ustálenou rozhodovací praxí) však není absolutní, tj. soud se může od ní odchýlit, ovšem pouze za situace, kdy toto náležitě odůvodní.

[31] Nejvyšší správní soud souhlasí s postupem Městského soudu v Praze, který odkázal na předcházející rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, které se týkalo obdobné věci – osvobozování stěžovatele v řízení, ve kterém brojil proti rozhodnutí žalované o určení advokáta. Tím, že správní soudy rozhodují v obdobných věcech, zejm. stěžovatelových, stejně, naplňují podle názoru Nejvyššího správního soudu zásadu rovnosti a legitimního očekávání.

[32] Není proto naplněn stěžovatel uplatněný kasační stížnost podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[33] Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti usnesení městského soudu v souladu s ustanovením § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl.

IV. Náklady řízení

[34] O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s.; stěžovatel nebyl ve věci procesně úspěšný, proto nárok na náhradu nákladů řízení nemá, žalované pak podle obsahu soudního spisu žádné náklady nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. dubna 2012

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu